

O'ZBEK MODELİ ASOSIDA IQTISODIY ISLOHOTLAR VA ULARNING NATIJALARI

Valisher Abirov

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti dotsenti v.b.

Nozima Sobirova, 1-bosqich talabasi.

Mustaqillikka erishganidan so'ng O'zbekiston oldida eng muhim vazifalardan biri iqtisodiy tizimni tubdan o'zgartirish edi. Rejalashtirilgan iqtisodiyotdan bozor munosabatlariga o'tish jarayoni murakkab bo'lib, bu nafaqat iqtisodiy, balki jamiyatning barcha qatlamlariga ta'sir qiluvchi keng ko'lamli islohotlarni talab qilar edi. Shu sharoitda mamlakat o'ziga xos rivojlanish yo'lini tanladi. "O'zbek modeli" deb nom olgan bu yondashuv bosqichma-bosqich islohotlar orqali iqtisodiy o'sish bilan birga ijtimoiy barqarorlikni saqlashga qaratildi.

O'zbek modelining asosiy tamoyili keskin iqtisodiy o'zgarishlardan qochib, islohotlarni bosqichma-bosqich amalga oshirishga asoslangan edi. Bu yondashuvning sababi shundaki, o'tish davrida ko'plab davlatlar "shok terapiya" usulini qo'llab, tezkor liberallashtirish orqali iqtisodiy beqarorlik, ishsizlik va inflatsiyaning keskin oshishiga duch kelgan edi. O'zbekistonda esa davlat iqtisodiyotning asosiy tayanch tarmoqlarini nazoratda ushlab turib, o'zgarishlarni asta-sekin amalga oshirishni ma'qul ko'rdi.

Dastlab bu siyosat ehtiyotkorlik sifatida qabul qilingan bo'lsa-da, vaqt o'tishi bilan uning natijalari yaqqol ko'rinishga boshladi. Iqtisodiyotda keskin qulashning oldi olindi, asosiy infratuzilma saqlanib qoldi va ishlab chiqarish jarayonlari to'xtab qolmadi. Bu esa keyingi islohotlar uchun barqaror poydevor yaratdi. Xususiy sektor rivojlanishi O'zbek modelining eng muhim natijalaridan biri bo'ldi. Kichik biznes va tadbirkorlik asta-sekin iqtisodiyotning harakatlantiruvchi kuchiga aylandi. Bugungi kunda savdo nuqtalari, xizmat ko'rsatish korxonalari, kichik ishlab chiqarish sexlari va oilaviy bizneslar keng tarqalgan. Bu nafaqat iqtisodiy faollikni oshirdi, balki aholining o'zini-o'zi band qilish imkoniyatini ham kengaytirdi.

Sanoat sohasida ham muhim o'zgarishlar kuzatildi. Avvallari importga qaram bo'lgan ko'plab mahsulotlar ichki bozorda ishlab chiqarila boshlandi. Ayniqsa avtomobilsozlik sanoati rivojlanishi bu jarayonning yorqin misolidir. UzAuto Motors orqali avtomobillarni mahalliy ishlab chiqarish yo'lga qo'yilishi mamlakatning sanoat salohiyatini oshirdi va texnologik tajriba to'planishiga imkon berdi. Bu jarayon import xarajatlarini kamaytirib, ichki ishlab chiqarishni kuchaytirdi. Qishloq xo'jaligida ham tub o'zgarishlar amalga oshirildi. Fermer xo'jaliklari tizimi joriy etilishi orqali ishlab chiqarish bevosita fermerlar zimmasiga yuklatildi. Bu esa iqtisodiy mas'uliyatni oshirdi va resurslardan foydalanishda samaradorlikni kuchaytirdi. Ayrim hududlarda

zamonaviy texnologiyalar, jumladan tomchilatib sug'orish tizimlari joriy etilishi suv resurslaridan tejankor foydalanishga yordam berdi.

2017-yildan keyingi davr O'zbekiston iqtisodiyoti uchun yangi bosqich sifatida baholanadi. Valyuta bozorining erkinlashuvi, so'mning to'liq konvertatsiya qilinishi va biznes yuritish sharoitlarining yaxshilanishi iqtisodiy faollikni sezilarli darajada oshirdi. Natijada xorijiy investorlar uchun mamlakat yanada jozibador bo'ldi va kapital oqimi kuchaydi.

Bu jarayonda O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi faol rol o'ynadi. Turli hududlarda erkin iqtisodiy zonalar va sanoat parklarining tashkil etilishi ishlab chiqarish hajmini oshirishga xizmat qildi. Bu esa yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va hududlar iqtisodiy faolligining oshishiga olib keldi. Shuningdek, Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan berilgan ijobiy baholar O'zbekiston iqtisodiy islohotlariga bo'lgan xalqaro ishonchni mustahkamladi. Bu esa investitsiya muhitini yanada yaxshilashga xizmat qildi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbek modeli asosidagi iqtisodiy islohotlar mamlakatni keskin iqtisodiy tebranishlardan saqlab, bosqichma-bosqich barqaror rivojlanish yo'liga olib chiqdi. Uning asosiy yutug'i shundaki, iqtisodiy o'sish ijtimoiy barqarorlik bilan uyg'un holda amalga oshirildi. Bugungi kunda ushbu model yangi sharoitlarga mos ravishda rivojlanishda davom etmoqda. Oldinda esa raqobatbardosh iqtisodiy tizimni shakllantirish, samaradorlikni oshirish va global iqtisodiyotga yanada chuqur integratsiya qilish kabi muhim vazifalar turibdi.